

# Pedro Arrupe, SJ — karizmatiski i proročki svjedok Drugoga vatikanskog sabora *Prigodom 100. obljetnice rođenja*

*Ivan Koprak\**

U siječnju iduće godine izabrani predstavnici isusovaca cijeloga svijeta sastat će se u Rimu na svoju 35. generalnu kongregaciju. Na tome bi skupu trebali izabrati tridesetog nasljednika sv. Ignacija ili Vrhovnoga poglavara isusovačkoga reda. U pripremama za taj događaj, još uvijek aktualni general isusovačkoga reda, pater Peter–Hans Kolvenbach podsjeća sve isusovce širom svijeta na spomen svojega prethodnika, 28. nasljednika sv. Ignacija, patra Pedra Arrupea. Naime, ove godine se slavi 100. obljetnica njegova rođenja.

Tko je bio pater Arrupe? Rodio se 14. studenoga 1907. godine u Bilbau. Otac mu je bio poznati arhitekt, dobar glazbenik, veliki štovatelj Srca Isusova, ljubitelj Duhovnih vježbi sv. Ignacija. Po naravi živahan, otvoren, u društvu zabavan, zauzet u socijalnom apostolatu. Sve je to baštinio i mali Pedro. Majka mu je bila žena sveta života. Umrla je kad mu je bilo deset godina. Tom zгодom otac mu je rekao: »Izgubio si svetu majku. No misli uvijek na to da imaš u nebu jednu drugu majku koja je još svetija.« Osam godina kasnije umro mu je i otac u trenutku kad je procesija Srca Isusova prolazila ispod njegova kućnoga prozora.

Pedro je upisao studij medicine. Pri završetku studija odlučio je sa sestrama poći na hodočašće u Lourdes. Za njega je to bilo mjesto posebnih doživljaja. Evo kako je to on sam opisao: »Nekoliko tjedana nakon smrti moga oca otputovao sam sa svojom obitelji u Lourdes jer smo željeli provesti ljeto na nekom mirnom, tihom i duhovnom mjestu. Bio je kolovoz. Ostao sam u Lourdesu mjesec dana i, kako sam bio student medicine, dobio sam posebnu dozvolu da izbližega proučavam bolesnike koji su dolazili moliti za ozdravljenje. Jednog sam dana bio na prostoru ispred bazilike u društvu svojih sestara. Nekoliko minuta prije procesije s Presvetim Sakramentom prošla je ispred nas jedna žena srednje dobi, gurajući stolicu na kotačima. Jedna je od mojih sestara povikala: 'Pogledajte tog jadnog mladića u stolici na kotačima!' To je bio mladić otprilike dvadesetih godina, tijelo mu je bilo izobličeno. Njegova je majka molila naglas krunicu i od vremena do vremena uzdisala i govorila: 'Sveta Djevice, pomoz nam.' To je bio doista ganutljiv prizor, podsjećao je na onog bolesnika koji je preklinjao Isusa: 'Gospodine, očisti me od gube!' Majka se žurila zauzeti mjesto među ljudima koji su čekali prolaz biskupa koji je trebao tuda proći noseći pokaznicu s Presvetim Sakramentom. Došao je trenutak kad je biskup trebao blagosloviti mladog bolesnika Presvetim Sakramentom. Mladić je gledao pokaznicu s istom vjerom koja je pokretala pogled uzetog mladića o kojemu govori evanđelje. Kad je biskup učinio veliki znak križa s Presvetim Sakramentom, mladić se podignuo sa stolice potpuno zdrav, dok je mnoš-

\* Prof. dr. sc. Ivan Koprak, Filozofski fakultet Družbe Isusove; provincijal Hrvatske pokrajine Družbe Isusove, Zagreb.

tvo vikalo od radosti: 'To je čudo, to je čudo...' (...) Nemoguće mi je sada opisati vam kakvi su bili moji osjećaji i stanje moje duše u tom trenutku. Dodoh tamo s medicinskog fakulteta iz Madrida, gdje toliki profesori (vrlo poznate osobe) i toliki kolege ne vjeruju i uvijek se izruguju čudesima, a ja sam bio očevidac jednog pravog čuda. Čudo je učinio Isus Krist u Euharistiji, isti Isus Krist koji je liječio za vrijeme života tolike hrome i ostale bolesnike. Osjećao sam neizmjernu radost: imao sam dojam da sam pokraj Isusa i dok sam osjećao njegovu svemoć, svijet koji me je okruživao počinjao mi se činiti neobično malenim. Vratio sam se u Madrid: knjige su padale iz mojih ruku; one vježbe, ona iskustva koja su me nekoć nadahnjivala, činila su mi se tako praznima... Moji su me kolege pitale: 'Što ti se dogodilo ove godine? Kao da si izgubljen...' Jesam, bio sam zaista izvan sebe zbog sjećanja koje me zbunjivalo svakog dana sve više i više: samo su slika hostije podignute na blagoslov i lik uzetog mladića koji skače sa svoje stolice ostali čvrsto u mom sjećanju i u mom srcu.«

Tri mjeseca nakon lurdskih doživljaja odvažio se pokucati na vrata novicijata Družbe Isusove u Loyoli. Kad je 1932. godine republikanska vlada iz Španjolske protjerala sve isusovce, Pedro je kao mladi isusovački bogoslov napustio Španjolsku i nastavio studij filozofije i teologije u Belgiji i Nizozemskoj, gdje je 1936. godine zaređen za svećenika. Godinu dana nakon toga poglavari su ga poslali u Ameriku na dvogodišnju specijalizaciju u medicini i psihijatriji. Završetkom specijalizacije odlazi 1938. godine u Japan, zemlju svojih snova još iz mladih redovničkih dana. Tu je ostao punih 27 godina.

U Japanu je p. Arrupe obavljao razne dužnosti: najprije je radio u siromašnim četvrtima Tokija, zatim je bio župnik u Ubeu i Yamaguchiju, učitelj isusovačkih novaka u Nagatsuki i vicerektor u Hirošimi, viceprovincijal i, napokon, provincijal japanske provincije u Tokiju.

Da bi što dublje upoznao japansku dušu i duhovno podrijetlo svojih novaka, temeljito je proučavao stare zen–budističke putove meditacije, obavljao je duhovne vježbe po budističkim samostanima, vježbao je gađanje lukom, pisanje kistom, ceremonijal pri uzimanju čaja, proučavao staro japansko kazalište i književnost... U Hirošimi je doživio eksploziju atomske bombe i kao liječnik spasio život mnogim nesretnicima.

U sjećanju na to vrijeme, između ostaloga, zabilježio je i ovaj doživljaj: »Sjećam se jedne mlade Japanke, u dobi od osamnaest godina. Krstio sam je prije tri ili četiri godine i ona je postala gorljiva kršćanka; svaki se dan pričešćivala na misi u 6.30 sati ujutro. Nikad nije izostala. Nakon eksplozije atomske bombe prolazio sam jednoga dana ulicama punim ruševina. Tamo gdje se nekoć dizala kuća, našao sam neku vrst barake koju su držali stupovi, a bila je prekrivena limom. Približio sam se. Pregrada od otprilike 50 cm visine okruživala je prostor. Pokušao sam unići, ali me zaustavio nepodnošljiv zadah. Mlada kršćanka, zvala se Nakamura — ležala je na hrapavoj malo podignutoj daski ispruženih ruku i nogu, prekrivena nagorjelim dronjkom. Njezine ruke i noge bile su jedna rana iz kojih je tekao gnoj koji je natapao zemlju. Njezina izgorjela koža jedva je pokrivala kosti i bila puna rana. Već je petnaest dana u takvom stanju. Nitko je nije obišao, previo, ni očistio. Jela je tek malo riže koju joj je davao njezin otac i sam isto tako teško ranjen. Leđa

su joj bila jedna gangrenozna rana jer nije više bila sposobna promijeniti položaj. Nastojeći očistiti njezine opekotine, otkrio sam da su joj se mišići pretvorili u gnojnu ranu. Na leđima je nastala velika rupa u koju bi mogla stati moja šaka, a na dnu rupe su gmizali crvi. Potresen takvim strašnim prizorom nisam mogao ni riječi izustiti. Malo nakon toga Nakamura je otvorila oči. Ugledavši mene i smiješak na mom licu, oči joj se ispuniše suzama i pokuša mi pružiti ruku koja je bila gnojni batrljak. Zatim mi je rekla tonom koji nikad neću zaboraviti: 'Oče moj, jeste li mi donijeli pričest?' Kako je to bila različita pričest od onih koje sam joj tolike godine davao svaki dan! Zaboravljajući svu bol, svaku želju za tjelesnom pomoći, Nakamura me molila ono što je ona žarko željela dva tjedna, od dana kad je atomska bomba eksplodirala: Euharistiju, Isusa Krista, svog velikog tješitelja, kojemu je već mjesecima bila ponudila tijelo i dušu da se posveti siromašnima kao redovnica. Sve bih dao da mogu čuti kako netko kao ona govori o tom iskustvu nedostatka Euharistije i o radosti koju osjeća kad je prima nakon tolikih patnji. Nikad prije nisam doživio što znači izravno čuti jednu takvu molbu osobe koja je tako okrutno bila svedena na 'rane i gnoj', niti nekoga tko prima popudbinu s takvom čežnjom. Nakamura San umrla je malo nakon toga, ali ona je ipak mogla primiti i zagrliti Isusa kojeg je toliko ljubila i kojeg je čekala s nestrpljenjem da je zauvijek primi u svom prebivalištu u nebu... Više puta sam razmišljao o doživljaju s Nakamurom San. Koliko me je toga naučila! Naučila me kakvu vrijednost ima Euharistija za duše koje su je stvarno iskusile, kako im želja da je prime pomaže da zaborave sve druge patnje i potrebe; kako je velika radost kad je nakon dugog neprimanja ponovno mogu primiti; kakvu snagu nam Krist daje preko prilika kruha i vina priskrbljujući nam tako svoju ljubav i svoju neusporedivu radost.«

To je bio pater Arrupe, zaljubljenik u Krista. Upitan tko je za nj Isus Krist, odgovorio je: »Za mene je Isus Krist sve. On je bio i jest moj ideal od mog ulaska u Družbu Isusovu, bio i ostaje moj put, bio i još je uvijek moja snaga... Uklonite Krista iz moga života, i sve će se srušiti, kao tijelo kojem uzmete skelet, glavu i srce... Isus Krist je prijatelj za me, napose u euharistiji. Misa i molitva pred tabernakulom hrane moje misli i moje djelovanje.«

Na 31. generalnoj kongregaciji 1965. godine u Rimu, na kojoj je bilo prisutno 218 isusovaca, pater P. Arrupe bio je izabran za Vrhovnoga poglavara Družbe Isusove, tj. za 28. nasljednika svetoga Ignacija. Upravljaio je Družbom u teškim vremenima, ali je uvijek ostao vjeran Crkvi i njezinoj nauci. 7. kolovoza 1981. godine, nakon povratka s Filipina, doživio je u rimskoj zračnoj luci moždani udar od kojega se nije oporavio. Od tada je strpljivo dugi niz godina podnosio svoju patnju. Gospodin ga je 5. veljače 1991. godine pozvao u svoju slavu.

P. Arrupe je prije svega bio čovjek Drugoga vatikanskoga sabora, njegov aktivni provoditelj. Shvaćao je duh toga Sabora kao nitko drugi. Prvo što je poduzeo primjenjujući Koncil bilo je provođenje velike sociološke, kulturne i pastoralne ankete u duhu koncilske obnove. Počeo je promicati ekumenska nastojanja unutar Družbe. Uskoro je također na dnevni red Družbe stavio zauzimanje za pravdu. Najprije rasnu, u SAD-u; onda socijalnu, malo poslije, u Latinskoj Americi, kontinentu tako teško pogođenom društvenom nepravdom, što je bilo vidljivo nekoliko godina kasnije u Medellinu (1968.) te na Sinodama 1971. godine (o Pravdi u

svijetu) i 1974. godine (o evangelizaciji). Želio je služiti Crkvi i čovječanstvu. Njegova pisma, govori i konferencije pokrenule su u Družbi novi duh te su kao takve imale utjecaja i na Crkvu u cjelini.

Kao i svi proročki svjedoci tako je i pater Pedro Arrupe bio znak protivljenja, neshvaćen ili pogrešno shvaćen u Družbi i izvan nje. No, njegove otvorene i istinite riječi nisu nikoga ostavljale ravnodušnim, osobito kada je govorio o Duhu koji obnavlja Crkvu i djeluje na dobrobit Crkve.

Urednik katoličkih novina »Avvenire« Silvano Straca zapitao ga je što bi savjetovao mladom čovjeku koji bi se odlučio stupiti u Družbu Isusovu. On mu je odgovorio: »Ne dolazi ako se bojiš, ne dolazi ako ne ljubiš Crkvu kao majku, ne dolazi ako misliš da svojim dolaskom Družbi uslugu činiš. Dođi ako ti je jedina želja Kristu služiti, dođi ako imaš čvrstu kralježnicu, dođi ako imaš razborit, otvoren i bistar duh, dođi ako imaš srce veće nego svijet, dođi ako se znaš nasmijati dobru vicu, a ponekad i samome sebi.« To je njegov poziv i njegova oporuka.

Za svakoga je isusovca, zaljubljenika u Kristov svijet, ovaj svijet uvijek premalen. Jeronim Nadal, jedan od bliskih Ignacijevih suradnika, čiju 500. obljetnicu rođenja slavimo ove godine, rekao je da je naša (isusovačka) kuća svijet. Isusovci nisu monasi zatvoreni u zidine samostana. Oni su prvotno misionari. Zidine samostana nose u svome srcu te tako svakom čovjeku bilo kojega vremena žele pomoći da mu se otvore prostori, da se u imanenciji otkrije i slijedi Transcendencija.